

Ўзбекистон Республикаси Мустақиллик куни — 1991 йил 1 сентябрдан чиқа бошлаган

Муассислар: Ўзбекистон Республикаси Хотин-қизлар кўмитаси, Болалар жамғармаси ва «Соғлом авлод учун» Халқаро хайрия жамғармаси

Ватан ҳисси, Ватан туйғуси барча нарсадан қадрлироқдир. Биз фарзандларимиз онгига ва қалбига ана шу туйғуни сингдиришимиз лозим. Бизнинг барчамиз, ҳар биримиз ота эканлигимизни, она эканлигимизни унутмаслигимиз керак. Ҳар бир ота-она учун фарзанд камоли, оиласининг шон-шухрати муқаддас орзу-ҳавас ҳисобланади. Шундай экан, биз келгуси авлод баркамоллиги учун, ўғил-қизларимизнинг улуг аждодларимизга хос оқил ва юксак маддатли кишилар бўлишлари учун доимо эътибор бермоғимиз керак.

Ислом КАРИМОВ

1 ИЮНЬ

БОЛАЛАРНИ

ХИМОЯ

ҚИЛИШ

ХАЛҚАРО

КУНИ

БОЛАЛАРДА БОЛАЛИГИМИЗ АКС ЭТАДИ

Мактабларимизда навбатдаги ўқув йили ҳам яқин ясалапти. Биз ота оналар фарзандларимиз ҳаётда ўзининг мустақам ўрнини топиб яшашларини истаймиз. Улар эса асло бир-бирларига ўхшамайдилар. Уларнинг ҳар бири кашф қилиниши, ўрганилиши лозим бўлган мураккаб оламдир. Улардаги бағри кенглик, қувноқлик, ишонувчанлик бизлар учун бекиёс давлатдир.

Кўп ҳолларда мана шу болалар қайси биримизга яқинроқ эканлиги қувончимиз асоси бўлади. Шунданмикин, оилада ҳам, ҳатто жанжаллашиб қолган пайтимизда болаларни ўз томонимизга тортишга уринамиз. Сабаби нимада? Сабаби шунки, болаларимизда ўтишишимиз, қайтмас болалигимиз акс этади. Шу болаларимиз билан бугунги кунимиз фаровон, осойишта ҳамда тўлғудир. Энг асосийси, болаларимиз — келажагимиздир. Келажақнинг эса порлоқ ёки зулматли бўлиши болаларимизнинг ахлоқи, билими ва камолотига кўп жиҳатдан боғлиқдир. Шу ўринда таъкидлаш лозимки, давлатларнинг микёси, қудрати улар эгаллаган сарҳадлар билан эмас, уларнинг иншоотлари, ҳаттоки, уларнинг ҳарбий асхалари билан ҳам белгиланмайди. Балки мамлакатдаги болаларга бўлган эътибор билан, шу болаларни ақлий ва жисмоний юксалтириш учун қўрилаган тадбирлар билан белгиланади.

Аллоҳга беҳисоб шукрлар бўлсинки, бизнинг мустақил юртимизда бундай тад-

бирлар беҳисоб кўпдир. Таълим тизимини ислох қилиш ҳар бир туман ва вилоятларда намунали, замон андозаларига мос келадиган касб-ҳунар коллежлари ва олийгоҳлар таснифидидаги лицейларнинг қўллаб қўрилиши, жазон микёсидаги турли спорт мусобақаларининг юртимизда ўтказилиши фикримизнинг далилидир. Бундай далилларни юзлаб келтириш мумкин. Мен бу далилларни санаб ўтмоқчи эмасман. Бирок, кўнгилда улкан гурур билан Президентимизнинг АҚШда таълим олаётган ёшлар билан самимий суҳбатларини таъкидламоқчиман. Президентимизнинг ёшларга бу қадар эътиборлари юртимиз келажаги ҳақиқатан буюк эканлигидандир. Шундай экан, олдимизда шундай саволлар туғилади: «Хаммамиз ҳам ана шу буюк келажаққа лойиқми? Бугун шу келажақни ҳимоя қила олаётимизми? Ёшларимиздаги масъумлиқни, билимга ташналиқни, энг асосийси улардаги ҳаётга бўлган, юрта бўлган улкан муҳаббатни сақлаб, янада юксалтира олиш учун биздаги иқтидор, қувват етарлими?» Бу саволларга жавоб бериш учун Болаларни ҳимоя қилиш Халқаро кунини фарзандларимизни юқумли лойқилигимиздан, кадрятларимизни кадр-сиэланшидан, тарихимизни сохталашини-

дан ҳимоя қилишга аҳд қилмоғимиз керак. Ахир инсоф билан айтганда бизнинг болалигимиз мавҳум тушуночалар, шоирнамо гоёлар билан қоришиб ўтиб кетди. Ҳатто, «ким бўлмоқчисан» деган саволга кўпчилигимиз космонавт бўламан, турсунойчи бўламан, — дея баландпарвоз орзуларини рўкан қилардик. Ҳолбуки, бугунги кунда бирортамиз ҳам космонавт бўлмадик, қишлоқларимиз ҳам турсунойчиларга тўлиб, ҳаммаёқ фаровон бўлиб кетмади. Жалолдин Мангубердини, Тўмарисни, Широқни танимасдик, бироқ, Павлик Марозов, Зоя Космедемьянскаяларга ўхшаган интилардик.

Мен болаларни ҳимоя қилиш деганда, болаликда етолмаган орзуларимизни ҳимоя қилишни, бугунги болаларимиз улуг орзулар қилишларига шароит яратишни тушунаман. Ахир, Президентимиз эркин шахсни тарбиялаш вазифасини олдимизга қўётганлари, бу — болаларимизни орзу қилишга ўргатиш, орзуларини ҳимоя қилиш, орзуларига етишиш учун билим ва малакали ҳаёт кечирешларини таъмин этиш демакдир.

Болалиқни ҳимоя қилиш — бу мустақиллигимизни ҳимоя қилишдир. Чунки бугун мустақиллигимиз ҳам болалик давридадир.

Эндигина саккиз ёшга тўлаётган мустақиллигимиз том маънода куч-қувватга тўлиб, камолотга эришиши учун юртимиздаги барча ёшлар диёнатли, эркин фикрлай оладиган, юртпарвар, халқчил бўлмақлари керак. Бу эса орзу қилишга арзийдиган мақсаддир.

Бугунги аҳойиб кунга етишимизнинг сабабларидан бири — бизнинг болажонлигимиздир. Биз ўзимиз эмасдан, фарзандимизга тутамиз. Биз фарзандларимизга шонимизни, кадримизни қўшиб опичлаб келатган буюк халқмиз. Шоир айтгандек:

Сен ўзингсан энг сўнгги нонни
Ўзи емай ўлгига тутган
Сен ўзингсан, фарзандлар шонин
Асрлардан опичлаб ўтган.

Бизлар ана шундай халқнинг фарзандларимиз.

Биз Халқаро болаларни ҳимоя қилиш кунини болаларимизнинг сўйган эртаклари ҳақиқатга айланишини, ҳаётлари эса эртақ каби гўзал бўлиб қолишини истаб қоламиз. Қўшиқда-қўйлангидек болаларимиз юзга кириб, ўндан ҳам ошиб кетсинлар, бизлар эса уларни ёнларида дуою-жонларини қилиб юрайлик. Барча юртдошларимизга эса Аллоҳим тинч, осуда армонсиз ҳамда орзулар оғушида яшамоқликни nasib этаверсин.

Ҳамдам ТҮЙЧИЕВ,
Олий тоифали ўқитувчи

Оила — бахт-саодатимиз пойдевори. Ҳаётиимизнинг гулу гулзорга айланиши ҳам ана шу муқаддас қоснадаги тинчлик, хотиржамликка боғлиқ. Лекин оила масалалари билан шуғулланувчи мутахассисларнинг таъкидлашларича, оилавий нотинчликлар, ажралишлар сони ҳозирги замонда дунё миқёсида кескин ошиб кетмоқда. Бу ҳолатдан ташвишга тушмаслик, бонг урмаслик мумкин эмас.

Инсоният XXI аср бўсағасида турибди. Кишилиқ дунёсини урушлар, талафотлар, жаҳолат ботқоғидан сақлаб қолишнинг энг асосий чораларидан бири бу — оилани мустаҳкамлаш, инсоний муносабатларни барқарор этиш, бунда эр ва хотиннинг масъулиятини кучайтириш, ёш авлод тарбиясини тўғри йўлга қўйишдир.

«Бутун дунёда тинчлик учун Халқаро Оила Федерацияси» айна ана шу долзарб муаммоларни ҳал этишни ўз олдига мақсад қилиб қўйган. Дунёни-

ОИЛА МУСТАҲКАМЛИГИ — ДАВЛАТ МУСТАҲКАМЛИГИДИР

нг 185 мамлакатда ушбу «Оила Федерацияси»нинг вакиллари фаолият кўрсатмоқда. «Оила Федерацияси» 1997 йилнинг 24 ноябрида Ўзбекистонда ҳам иш бошлаган эди. Бу давр ичида бу ташкилот республикамизда қатор тадбирларни амалга оширди. Федерация ташаббуси билан Оила фестиваллари, оила муаммоларини ўрганишга мўлжалланган семинарлар бўлиб ўтди. Ўзбекистон вакиллари Сеул, Корея, Малайзияда ўтказилган семинарларда иштирок этишди.

Яқинда пойтахтимизда «Бутун дунёда тинчлик учун Халқаро Оила Федерацияси»нинг Ўзбекистондаги Президен-

тини сайлаш маросими бўлиб ўтди. Тадбирни Тошкент шаҳар ҳокими ўринбосари Ф. Абдурахимова қисқача кириш сўзи билан очди. Мияко Кейши (Япония) «Оила Федерацияси»нинг мақсад ва вазифалари ҳақида гапираркан, «Оилалари мустаҳкам юртини тарққийёт ва равнаққа эришади. Узининг қадимий қадриятларини кўз қорачиғидек асраб-авайлаб келаётган Ўзбекистоннинг бу борада келажаги порлок деб ҳисоблайман. Чунки Ўзбекистонда Оила ва Аёл шаъни, кадр-қиймати ниҳоятда баланд тутиларкан. Шу муносабат билан масаланинг яна бир ибратга лойиқ томонини таъкидламоқ керак.

Германия давлат арбобларидан бири — Бисмаркнинг шундай гапи бор: «Мамлакатнинг келахак тарққийёти шу мамлакат ёшларининг қандай одам бўлиб тарбияланаётганликларига боғлиқ... Ўзбекистонни ўрганарканман, бу ерда ёшларга эътибор ниҳоятда катта эканлигига, улар шахсан Президент И. Каримов диққат-эътибори, ҳимоясида эканлигига амин бўлдим. Демак, Ўзбекистоннинг кучли давлатлар қаторидан ўрин олиши мукаррардир»...

«Оила Федерацияси» йиғинида унинг Ўзбекистондаги янги Президенти этиб мамлакатимизнинг таниқли аёлларидан бири — Сайёра Султондоя сайланди.

Тадбирда Тошкент шаҳри бош имоми А. Хайдаров, Корея Маданият Маркази раиси П. Ким, Жанубий кореялик К. Ким ва бошқалар ҳам сўзга чиқдилар.

Д. САЙДОВА

БИЛГАНИНИ БИЛАДИГАНЛАР БЎЛАЙЛИК

Олимларимиз одамларни одоб-ахлоқига қараб, турт тоифага ажратадилар: 1. Ўз билганини биладиган. 2. Ўзи билганини билмайдиган. 3. Ўзи билмаганини биладиган. 4. Ўзи билмаганини билмайдиган.

Ўзи биладиганини биладиганлар, улар олимлар, донолар, амримаъруф-наҳимункарчилардир. Улар бирор хатми-худоийларда, йиғинларда ўз билмиларини ўртоклашадилар. Одамларга пандунасихат қиладилар, йиғилган одамларни ғийбат-шикоят, маънисиз гаплардан қайтариб

турадилар.

Ўз билганини билмайдиганлар эса шундай билимга эга бўла туриб, одамларга пандунасихат қилмайдилар, одамларга амримаъруф-наҳимункар қилмайдилар. Уларнинг ғийбат-шикоятларига индамай шерик бўлиб ўтираверадилар.

Ўз билмаганини билмайдиганлар ўзлари ҳеч қандай билгимга эга бўлмасаларда, ҳамма одамларни ўзига қаратиб, қуруқ мактанадилар. Оғиз кўпиртириб лақмалик қилиб, яхши одамларнинг қимматли вақтларини ўғирлаб, ҳамманинг ақл-

«Оила ва
жамият»
ўғитномаси

ҳушини ўғирлаб, махмадоналик қиладилар. Бундайларни ҳеч ким ёқтирмайди. Вақт ўғириси, дейди.

Ўзи билмаганини биладиганлар эса ҳеч кимнинг гапига аралашмайди. Ким гапирса, маъқуллаб, индамай, сипо бўлиб ўтираверадилар. Ҳаммамизни ҳам билганини биладиганлардан қилсин. Яхши гаплар билан бўлса ҳам, одамларга фойдамиз тегадиганлардан қилсин. Билмаганини билмайдиганлардан Аллоҳ сакласин.

З. ИБРОҲИМОВ

ШУ-ДА, БИР ЯШАШ

Қари билганини пари билмас. Қарияли уй — фариштали уй. Кексалар дарвозамизнинг қулфи, қалти.

Халқимизнинг ёши улугларни қадрловчи бундай ҳикматлари кўп. Биз бундай ҳикматларни бўғзимиздан эмас, юрагимиздан айтаемиз. Аммо умрининг уч фаслини одимлаб, тўртинчига қадам қўйган инсонларга қараганда, кўпинча, юрагимиз увишади. «Қанақа қўриллаб юрардилар-а», «Қанақа қўш эди, қанақа кўз эди» каби ҳўрсиник аралаш сўзлар ўз-ўзидан тилимизга қалқийверади.

Лекин Муқаддам ая... Тиббиёт фанлари доктори, жуда кўплаб илмий рисоалар, монографиялар муаллифи, иккинчи жаҳон уруши қатнашчиси Муқаддам Ашраповага мен доим хайратлиқ билан қараганман.

Аяни мен дастлаб жаннатмакон устозимиз Зулфия опанинг хонадонларидаги анжуманларда кўрганман. У киши тарихчи билан тарих, адабиётчи билан адабиёт, ҳамкасблари билан тиббиёт ҳақида жуда маънавий суҳбатлашардилар. Билиб, топиб суҳбатлашардилар. Хатто, спорт ҳақида ҳам бир спорт билимдонича маълумотлари борлигини билардим. Мен бундай аёлларни ўзимизнинг қадим китобларда, ҳозирги даврда эса Болтиқўйи, Кавказ ва Оврупо китоблари, кинолариде учратганимиз, Муқаддам аяни кўпроқ эшитишга, «бизнинг аёлларимиз ҳам тўй-ҳашамдан

бошқасини ўйлайди», деган ишончимни мустаҳкамлаб олишга ҳаракат қилардим. Сўнг «Саодат» топшириғи бўйича у киши билан қиндан танишганман, суҳбатлашганман.

«Отам ўз даврининг билимдон мудирисларидан эди. Аммо, Шу-ро эскича саводи бор одамнинг фарзандларига янгича мактаблар эшигини очмагани учун раҳматли дадам заводга ишга кирганлар. Қалам туттишга ўрганган нозик қўллариде шағал ташиганлар, оғир-оғир кирза этиклар кийганлар. Дадам кўрканларидан, замонасозлигидан эмас, қизларим ўқисин, биронинг кўзи, қўлига

Хотира

термулмасин, деб қилганлар бу ишини».

Мен Муқаддам аянинг шундай оғир, аммо, азиз хотираларини тинглаганимда улуг Тангри бизнинг миллатимизни ҳеч қайси даврда, ҳар қандай оғир шароитларда ҳам фидойиларсиз қолдирмаганини ҳўс этганман. Аяга ўша фидойиларнинг бир парчаси сифатида яна хайрат билан қараганман.

Одатда, умри курашларда ўтган, оз енгиллиб, кўп енгган аяга ўхшаш иродали инсонлар кўпроқ хотирасига суяниб яшайди. Қачон суҳбатлашсангиз, сизни ихтиёримиз, ихтиёрсизимиз, ўзининг кечмишига бошлаб кетаверди. Лекин, Муқаддам ая кечанинггина одами эмас эдилар. Улар Озод Ватанимизда бўлаётган барча ўзгаришларга ўзларини дахлдор ҳўс этардилар.

«Бопаларимизнинг кўпи кишлоқда. Уларда «ялт» этган истеҳлоб ўқунуи бўлса, билиб, топиб, олиб келиб ўқитиш керак».

«Миллат ўзининг иллатларидан уялиб, бекитиб яшаса, бу иллат фасод боғлаб кетади. Ошкор эҳтиб, тузатишга интилиши керак», — билиб мулоҳазаларини сўзлардилар.

Мен бундай жиддий суҳбатларимиздан Муқаддам аянинг нукта-назарлари аниқлигига, шундай ёлгон-ашиқлар билан тўлиб кетган шўро мафқураси даврида яшаб ҳам, унга хизмат қилиб ҳам, ўз эътиқодларини омон асраганигига, аёзга урдирмаганиликларига ҳавасман келардим. Муқаддам Ашраповани сўнгги бор Хотира ва Қадрлаш кўни тантаналарида ойнаи жаҳонда кўрдим. Жуда ўқтам, жуда шахдам кўриндилар. Ая ҳарбий врач сифатида Иккинчи жаҳон урушининг бошидан-охиригача иштирок этганлар. Нене азаматлар уларнинг қўлида «онам-лаб жон берган, нечтанечтаси бомба, миналар остида қолиб, қўли қўқа совирилган. Юрса ер гўрсиллайдиган, ушласа биллақлар кирсиллайдиган пахлавоонлар қўл-оёқсиз мажруҳ бўлиб қолган».

Назаримда, ўша Хотира ва Қадрлаш кўни майдонда аянинг ёнига уларнинг ҳаммаси қайтиб келгандай эди. Ҳар холда менга у киши бағри бутун, кам-кемтисиз кўринган эдилар. Ва яна бир қарра хайрат билан қараган эдим. «Емон кўздан асрасин», — деб қўйгандим.

Кейин бу совуқ хабар... Ўлим ҳақ, бу фаний дунёга ҳеч ким устун бўлмайди. Аммо шундай инсонлар бўладик, унинг жонсиз эканига ишонмайсан, кўнникнинг келмади. «Авида» дейишга тилинг айланди. Гўё, у ҳозир қаердандир яна бош кўтариб чиқиб сенга яшашини, курашини, голиб чиқишини ўргатадигандек туюларди...

Хар банда умрига шундай гўзал якун бер, Тангрим!

Токи ўзи ҳам, уни билганлар ҳам «Шу-да, бир яшаш» деб айта олсинлар. Токи сўнгги дам хотираси бўлиб одамлар нигоҳида афсус, надомат, ачинчи эмас, хайрату ҳавас қолсин!

Қўтлибека РАҲИМБОВА

Спорт янгиликлари ОСИЁ ЧЕМПИОНАТИ ТОШКЕНТДА

24 май — душанба кўни пойтахтимиздаги «Юнусобод» спорт мажмуида эркин, юнон-рум ва аёллар кураши бўйича 13-Осиё чемпионати бошланди. Мусобақаларда Осиё давлатларидан ташриф буорган 300 га яқин йигит-қизлар беллашишмоқда. Улардан 16 нафар эркин ва юнон-рум курашчиси ҳамда 6 нафар курашчи қизлар мамлакатимиз шарафини ҳимоя қилиб гиламга тушишади. Чемпионат 30 майда якунланади.

БОКС

Парижда Франция кубоғи учун 17 та мамлакатнинг энг кучли боксчилари иштирокидаги мусобақа якунланди. Унга тақдир этилган вакилларимиз 63,5 кг вазни Мухаммадхон Абдуллаев ва Руслан Чагаев (91 кг) барча рақибларини мағлубиятга учратиб, олтин медалларни қўлига киритишди. Учинчи вакилимиз Лазизбек Зокиров (91 кг) эса чорак финалгача мағлубиятсиз етиб борди, холос.

ВОЛЕЙБОЛ

Бугун Ўзбекистон Мудофаа Вазирлигининг янги спорт мажмуида илк бор аёллар волейбол жамоалари ўртасида «MIKASA» кубоғи учун халқаро мусобақа бошланди. Унда Япония, Россия, Қозғистон, Қирғизистон ва Ўзбекистонлик волейболчи қизлар беллашишади.

ТЕННИС

Япониянинг Хиросимо шаҳрида 16 ёшгача бўлган ўсмирлар терма жамоамиз Жаҳон кубоғи саралаш баҳсларида қатнашиб, ўз имкониятларини яна бир бор синовдан ўтказиб келишди. Ўсмирлар мусобақасида 14 та, қизлар ўртасида эса 13 та давлат вакиллари иштирок этди. Терма жамоамиз йигитлари умумий ҳисобда 4-ўринни эгаллашган бўлишса, қизларимиз 7-ўринни банд этдилар.

ФУТБОЛ

Олий лига жамоалари ўртасидаги 8-миллий чемпионатимизнинг 11-тур учрашувлари бўлиб ўтди:

«Трактор» — «Хоразм» — 1:0
«Нефчи» — «Насаф» — 4:0
«Навбахор» — «Зарафшон» — 1:1
«Темирйўлчи» — «Андижон» — 5:1
«Янгиер» — «Сурхон» — 2:1
«Самарқанд» — «Дустлик» — 4:3
«Пахтакор» — «Бухоро» — 2:1
«Металлург» — «Сўғдиёна» — 1:0

Дилобар РЕХАМЕТОВА

ЧОРШАНАДАН ЧОРШАНАГАЧА

ЎЗБЕКИСОН: ЯНГИЛИКЛАР, ВОҚЕАЛАР КЎЗГУСИДА

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримов 19 май кўни Оксфорд қароғоҳида Хиндустон ташқи ишлар вазирини Жапоний Сингх бошчилигидаги делегация аъзолари қабул қилди. Икки мамлакат ўртасидаги алоқаларни мустаҳкамлаш, ўзаро ҳамкорлиқни ривожлантириш ва бу борада мавжуд муаммоларни тўла-тўқис бартараф этиш, минтақавий ҳавфсизлик билан боғлиқ масалалар юзасидан фикр алмашилди.

Пойтахтдаги «Туркистон» саройида Халқаро музейлар кўнига бағишланган тантанали кеча бўлиб ўтди.

Матбуотда Мустақлақчилик даври қўбонлари хотирасини адабийлаштириш бўйича жамоатчилик комиссиясининг республика фуқароларига Мурожаати эълон қилинди.

Ўзбекистон Республикаси Прокуратураси Матбуот маркази хабарига қўра, 1999 йил 16 феврал воқеаларида дахлдор шахслар жиноят иши юзасидан тергов ҳаракатлари тамомланди. 22 нафар айбланувчилар оғир жиноятларни содир этишда айбландилар. Жиноят иши Ўзбекистон Республикаси Олий судига мазмунан қўриб чиқиш учун юборилди. Шу жиноятларга алоқадор бошқа шахсларга инсонбанд тергов ва қидирув ишлари давом этмоқда.

АҚШ Президенти Билл Клинтон Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримовга НАТОнинг 50 йиллиги тантаналари муносабати билан ўтказилган САММИТ ҳамда ҳамкорлик бўйича Евро-Атлантика Кенгаши Учрашувида ҳаммаслақ бўлганлиги учун ўз самимий миннатдорчилигини йўллади. Жумладан унда шундай дейилди: «Биз ҳамкорлик ва мулоқот умумий қадрият ва максалларимизга қўмақлашганимизга интиқимиз учун ҳам ҳамкор ва дўст бўлишга аҳд қилганимиз».

Халқаро ҳаваскор курашчилар Федерацияси (ФИЛА) бош қотиби Мишел Дюссон Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримовга федерациянинг олий муқофоти — «Олтин маржонни» тантанали равишда топширди. Мазкур муқофот давлатимиз раҳбарига мамлакатимизда, қолверса, жаҳонда спортни ривожлантириш йўлидаги қатъи хизматлари учун берилди. Президентимиз жаҳондаги давлат раҳбарларидан биринчи бўлиб ушбу олий муқофот билан тақдирланди.

25 май кўни Тошкентдаги «Юнусобод» спорт мажмуида юнон-рум ва эркин кураш бўйича навбатдаги Осиё чемпионати бошланди.

1 июнь — Халқаро болаларни ҳимоя қилиш куни

ҲАР БИР ОИЛА, ҲАР БИР БОЛА ЭЪТИБОРДА

Болажонларимиз учун ҳам, уларнинг ота-оналари учун ҳам, давлат ва жамиятимиз учун ҳам аҳамиятли кунлардан бири бўлган 1 июнь байрами арафасида биз Ўзбекистон Республикаси Болалар жамғармаси раиси Инқилоб Турсуновна Юсупова билан суҳбатлашдик.

— Бу йилнинг ўзига хос маъноси бор, — дейди Инқилоб Турсуновна. — Маълумки, бу йил — Аёллар йили деб эълон қилинди. 1999 йили Оналар ва болалар йили десак ҳам, янглишмаймиз. Чунки, Аёл — бу она, она

ни эса боласиз тасаввур қилиш қийин.

Бола мисоли гул. Унга қанча ғамхўр бўлсак, шунча дуркун ўсади. Болалар — эртанги кунимизнинг давомчилари. Ҳар қандай халқ ўтмишини унутмаган ҳолда келажакка катта умид ва ишонч билан боқиши табиий ҳол.

Шу нуқтаи назардан, бу тадбирнинг кенг миқёсда тантана қилиб келинаётганлигига 50 йилдан ошди. Яқинда мен Швециянинг Стокгольм шаҳрида ўтказилган «Болалар яшайдиган муассасаларнинг альтернатив стратегияси» Халқаро

Конференциясида иштирок этдим. Бу анжуманнинг ташкилотчилари — Олий социология мактаби, Шендаль олийгоҳи, Швеция болаларни асраб олиш маркази, Швеция Халқаро кенгашининг ижтимоий таъминоти бўлимларидир.

Анжуманда дунёнинг 45 мамлакатидан 400 га яқин делегат қатнашди. Бу анжуманда олинган маълумотлардан шундай хулосага келдимки, Президентимиз, давлатимиз олиб бораётган сиёсат бошқа давлатларга намуна бўлиши мумкин. Бир мисол. Анжуманда «Етим болаларни оиласига қайтариш» муаммоси қўриб чиқилди. Бу муаммо барча делегатларни ташвишлантираётгани уларнинг юз кўринишларидан сезилиб турарди. Бизнинг юртимизда эса бу муаммо ўз-ўзидан ҳал қилинади. Халқимизнинг болажонлиги, сиёсатимизнинг одиллиги бунинг яққол далилидир.

Бола — келажагимиз эгаси, дедик. Юртимиздаги кўплаб забардаст жамғармалар асосан, болаларнинг соғлиғини тиклаш, уларга

ижтимоий ёрдам кўрсатиш, болаларни ҳимоя қилиш масалалари билан шугулланади. Республика Болалар жамғармаси саъй-ҳаракати билан бошланган «Уйим менинг — чирогим менинг» дастури асосида жуда кўп ишлар амалга оширилди ва оширилмоқда. Айнан шу дастур Швецияда ўтказилган анжуман иштирокчиларининг ҳам диққат марказида бўлди. Дастурнинг асосий мақсади, ҳаётнинг мушкул вазиятларига тушиб қолган болаларга ижтимоий ёрдам кўрсатишдир. Бу дастурни қўллаб-қувватловчилар сони тобора ошиб бормоқда, айтиб ўтганимдек, хо-

рижликларни ҳам қизиқтириб қолди.

Биз дунёга келаётган ҳар бир боладан тортиб, мустақил ҳаётга қадам қўяётган ўсмир олдида масъулмиз. Юртбошимиз И. А. Каримов айтганларидек, «Ҳар бир боланинг ҳар томонлама баркамол, Ватанга содик, Она заминга юксак меҳр-муҳаббат туйғуси ила етишуви, фаолиятимизнинг дастуриламалидир».

Қолаверса, ҳимояга муҳтож бўлган ҳар бир оиллага, ҳар бир болага «лаббай» дея жавоб берамиз.

Суҳбатни Ф. ТОҶИРОВА ёзиб олди

ТОШКЕНТ ШАҲРИ.

1 июнь куни Тошкент шаҳар Чилонзор туманида М. Улугбек номидаги истироҳат боғида Республика Болалар жамғармаси, шаҳар ҳокимлиги ҳомийлигида катта байрам тантанаси ўтказилди. Ёш томошбинлар театри санъаткорлари ижросида ранг-баранг сахна кўринишлари намойиш этилади. Болаларнинг аjoyиб тасвирий санъат ва уймакорлик ишлари, бадийи каш-

КИЧКИНТОЙЛАР ШОД БЎЛСИН ДЕБ...

НИМА? ҚАЕРДА? ҚАЧОН?

тачилик кўргазмалари ташкил этилиб, «Дунё — болалар нигоҳида» асфальтда расм чизиб, мусобақалари, халқ ўйинлари, велосипед пойғаси, бепул ютукли лотерея ўйинлари ўтказилиб, 500 кишига мўлжалланган байрам дастурхони таш-

кил этилади.

ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ. 1 июнь куни вилоят ҳокимлиги ҳомийлигида ташкил қилинган кўмирчоқ театри жажжи болаларимизга бепул сахна кўринишларини намойиш қилади.

ҚАШҚАДАРЁ ВИЛОЯТИ. 1

июнь куни болалар намойиши ҳамда карнавали ўтказилди.

СИРДАРЁ ВИЛОЯТИ. «Анхор» чойхонасида кам даромадли оилалар, ногирон болалар учун катта байрам дастурхони ясатилади.

НАМАНҒАН ВИЛОЯТИ.

Катта боғда болалар байрами ўтказилди. Шунингдек, «Бола ҳуқуқлари Конвенцияси» ва Ўзбекистон қонунчилиги бўйича болалар ва ота-оналар учун баҳс ташкил этилади.

Кичкинтойларга аталган бундай аjoyиб тадбирлар жумҳуриятимизнинг барча шаҳар ва туманларида бўлиб ўтади.

Ўз мухбиримиз

ИЛҲОМ ФАРМОНОВНИНГ ЖАЖЖИ ШОГИРДИ

Айтишларича, Аллоҳ суйган кишиларигагина бўлбўлдек хуш овозни тақдим қилар экан.

Анваржон ҳам ана шундай, Аллоҳнинг буюк неъматидан баҳра олаётган бахтли болалардан. Шу ўринда муҳлисларимизга Анваржонни таништириб ўтқочиман.

Анваржон Тўлағанов — ёши 3 да. Ҳозирги кунда ҳалқимизнинг назарига тушган ҳушовоз хонанда Илҳомжон Фармоновнинг ашаддий мухлиси ва ўзи айтганидек «шогирди». Анваржонни саволга тутаман:

— Илҳомжоннинг ҳамма қўшиғини била-

санми?

У тасдиқ маъносида бош иргайди. Давом этаман:

— Анвар, яна кимларнинг қўшиғини яхши кўрасан?

Бироз ўйлаиб тургач, жавоб берди:

— Андрей Губин, Рики Марти, Улугбек Отажоновларни...

Унинг жавобидан завқланиб, онаси Кифоят опани суҳбатга тортдим:

— Кифоят опа, Анварда катта қобилият борлигини шохиди бўлиб турибман. Санъатга қизиқиш бошқа болаларингизга ҳам юққанми?

— Афсуски, йўқ. Музаффар ва Зуфар келгусида шифокор бўлишни, Сарвар эса дипломант бўлишни орзу қилишади. Ёлғиз кизим Манзура эса конструктор-модельер бўлмоқчи.

— Анварда санъатга бўлган муҳаббат қандай пайдо бўлди?

— Менимча, унинг қалбига санъатга бўлган муҳаббатни Аллоҳ солган. 11 ойлик гўдаклик чоғидаям донна-донна гапириб, ҳаммамизни ҳайратлантирган. Адаси — шифокор, мен эса тикувчиман. Анваржон уч ёшда бўлишига қарамай, Илҳомжон ақасининг барча қўшиқларини ёддан билди. Хонада қўшиқларини сахнада қай йўсинда ижро этса, углим ҳам худди ана шу ҳатти-ҳаракатларни қайтариб, ўзидек айтади. Анвардаги қизиқишга Илҳомжон ҳам ҳайрон. «Келгусида Анвардан яхши санъаткор чиқишига кўзим етади», деди у билан учрашганимизда.

Фарзандларингизнинг қандай касб эгалари бўлишини хоҳлайсиз?

Болаларимнинг барчаси ўзлари қизиққан соҳа бўйича кетишини, халқимиз ва жамиятимизга керакли инсонлар бўлишларини тилайман. Айниқса, Анваржонимдан умидим катта.

Суҳбат сўнггида Анваржон бизга ўнга яқин қўшиқларни ижро этиб берди. Унинг ўзига хос тарзда қўшиқни раво, ўзига хос услубда катта санъаткорлардек қўйлаш биларни ром этди. «Илҳомжоннинг ўзини, ашуласи ва юзидagi холини яхши кўрувчи» жажжи санъаткорга қараб ҳавасим келди.

Истиқлол тўғрйли халқимизнинг қашф этилмаган қирралари кўз очмоқда. Ноеб иктидорлар юрт узра қанот қочмоқда. улар бизнинг эртангиз, келажагимиз эгалари...

Юртимизнинг Илҳомжону Улугбеклари, Рашиду Отабеклари сафи янада кенгайверсин. Анваржон ҳам уларга халқимиз оқлишини олсин, деган эзгу ниятларда биз улар билан ҳайрлашдик.

Фарида

ҚЎНҒИРОҚ ҲАЁТГА ЧОРАЙДИ

Сўнгги қўнғироқ... Мана куни кеча Республикаимиздаги барча мактабларда сўнгги қўнғироқ чалинди. Бу қўнғироқ дилларни ҳаяжонли ларзага солади.

Юртимизнинг минглаб ёшлари мактаблардан учирма бўлишди, мустақил ҳаётга қадам қўйишмоқда. Мен барча битирувчиларни сўнгги қўнғироқ байрами билан табриклайман. Ҳаёт синову имтиҳонлардан иборат. Ёш дўстларимизга ана шу имтиҳонлардан муваффақиятли ўтиб, комилликка эришишларини, жонажон Ватан ва халқ бахт-саодати йўлида куч-қувватларини аямасликларини тилаб қоламан.

Шерзод ҲОЛИҚОВ

ҚАЛТҲС ЁЎЛАДАН ҚАЎТ, ЎСМҲР!

Қачонлардир бир қуйган одам «бола боқиш, ўстириш, тарбиялаш тошбака боқишдан ҳам оғирдир», деб зорланган экан. Андаккида дағалроқ туюладиган бу гапнинг замирида дағалроқ ҳақиқат ётганини ҳам сезиб турибсиз. Фарзанд тарбияламоқ, ўстирмоқ, уни яхшиларнинг сафига қўшмоқ мураккаб ва мушкул иш эканлигини оталар билладилар, оналар билладилар.

... Боланинг усти бут эди, қорни оч эмас эди. Лекин у қуларнинг бирида безорилик қўчасига кирди. Илк қадам олишида уни қалтис йўлдан қайтарадиган одам бўлмади. Ота-она эса майда тошнинг думалаганига парво ҳам қилмадилар. Бу «майда тош» бир кун қатта-қатта харсанглари думалатиб келажакни улар ҳали билмасдилар ёки шундай бўлишига ишонмасдилар. Улар учун айна чоғда эркатой боланинг қилиқлари қандайдир ширин эди. Бу «ширинлик» эрта бир кун дилни куйдирадиган аччиққа, захарга айланажакни улар ҳали билмасдилар... Майда-чуйда ўғирликлар, безориликлар билан «қўзи пишган», қўчадан ўзига ўхшаш шериклар, маслакдошлар топган ўсмир охири оқибат жиноятга қўл урди. Бу ҳол меҳрибон ва мушфиқ ота учун ҳам, она учун ҳам баъзини ёздаги ёмғир каби ғуссали эди.

Жиноятчиға айланиб улгурган эркатой ўғилнинг қилмишидан ота-онанинг юзлари ерга қаради.

Пойдевори қийшиқ қўйилган бино кейинчалик зўр меъморнинг қўлига тушса ҳамки, кета-кетгунча қийшиқ бўлади.

Фарзанд тарбиясида имкониятларини бой берган, гафлатда қолган ота-она кейинчалик йўлларига зар сочиб ҳам дилбандларни залолат йўлидан қайтара олмайдилар.

Бола уйда қўрганни, уйда эшитганини қилади, айтади.

Лекин бола деганингиз қўчада қўрганни, қўчада эшитганини ҳам қилади...

Тарих тарих бўлгандан бери қозонга яқин юриб қорасини юқтирмаган одам бўлган эмас.

Фарзанд бир кун вояга етса, қамолоти билан бошқаларда ҳавас уйғотса, ундан сўрайдилар: «Айтгин, сен қимлардан бўласан? Отангни қим дейди? Айтгин болам, қайси боғнинг гулисан?»

Бола бир кун зарарқунанда, мутаҳҳам, мунофиқ бўлиб вояга етса, балки унинг зоти-зурриёдини сўраб ҳам ўтирмаслар. Балки ундан ижирганиб юз бурларлар.

Бир донишманд «агар сен дўстининг қимлигини айтсанг, мен сенинг қимлигини айтман», деган экан. Ўғлингиз ёки қизингиз қимлар билан дўстлашса, бир кун ушларнинг қавмидан бўлишини унутманг. Айтгин-чи, Сиз фарзандларингизнинг дўстлари қимлар эканлигини биласизми?

Юқоридаги гапларни беҳудага айтмадик. 1998 йил давомида Сурхондарё вилоятида бир неча юзта турли хилдаги жиноятлар содир этилди. Бу жиноятларнинг юзтаси вояга етмаганлар томонидан содир этилди. Демак, бир йилда бир вилотда юз нафар «эркатой» бола жиноят қилибди, ишларимиз ҳали яхши эмас. Бу жиноятлар ортида ҳали яна қанча мудҳиш ишлар ётганини ҳис қилиб қўрганимиз? Агар биз гафлат уйқусидан сесканиб кўз очмасак, ҳушёр туриб бу ҳолатга баҳо бермасак, эрта бир кун ташиш-ғўратимиз минг чандон ортади.

Қўҳна Шарқ таълим-тарбиянинг бебаҳо мактабидир. Шу мактабнинг нодир китоблари сарғаймаслиги керак, шу мактабдан баҳра олмақ керак.

Агар юқоридаги рақамларни таҳлил қилиб кўрадиган бўлсак, бугун бизни кўп нарсалар ҳушёр тортишга ундайди. Вилотнинг Мураббот, Бандихон, Термиз, Узун, Ангор туманларида вояга етмаганлар ўртасидаги жиноятлар сони 1997 йилдагига қараганда ўсди. Ўсмирлар ўртасида оғир жиноятлар сони кўпайиши ҳам яхшиликдан нишона эмас, деб

уйлаймиз. Масалан, вилотнинг Жарқўрган, Денов, Узун туманларида, Термиз шаҳридаги айрим ўсмирлар жиноят дунёсининг «шамолига» қўқсини тутаётганини Сизни ҳушёр тортирмайдими? Номусга тегиш, талончилик, ўзгалар мулкни ўғирлаш, безорилик этилаётганини анча ташивилади. Агар бу каби жиноятларга қўл урган ўсмирлар ҳақ йўлга қайтмас эканлар, у ҳолда жавобгарлик, масъулият ҳисси ҳеч кимнинг зиммасидан соқит бўлмайди. Зеро, соқит бўлиши мумкин ҳам эмас.

Бизни бу ўринда бошқа бир нараса ҳам ташишга солмоқда. Дейдиларки, ҳамма нарсанинг аввалида, ибтидоида устоз, муаллим туради. «Ота-онанг

ким?» деб сўрайдилар, лекин «Устознинг ким?» деб ҳам сўрайдилар. Устоз, муаллималарга нима қипти, деб ҳам сўрасиз. Ҳа, балли. Мана, энди рақамларга эътибор беринг: 1998 йил мобайнида Сурхондарё вилотидаги мактабларнинг ўқитувчилари томонидан 18 та жиноят содир қилинди. Бундан ташқари муаллимлар томонидан 78 та маъмурий ҳуқуқбузарликлар ҳам рўй берди. Ички ишлар идораларига жамоат жойларида маст ҳолда юрганлари учун 20 нафар ўқитувчи, майда безорилик қилганликлари учун эса 58 нафар ўқитувчи келтирилган. Ана энди Сиз УСТОЗ деган улўғ сўзининг ёнига «жиятчи ўқитувчи», «ароқхўр ўқитувчи», «хулиган ўқитувчи» деган сўзларни ҳам қўйиб қўринг-чи, қандай жарангларкан?! Қани айтгин-чи, ўзлари тарбияга муҳтож бўлган бундай «ўқитувчилар» болаларга қай тарика тарбия берадилар, уларни таълим билан таъмин этадилар?... Бу рақамлар вилот ҳалқ таълими бошқармаси ва унинг қўйи тизимида ишларнинг ҳилови анча ва анча бўш қўйиб юборилганлигидан далолат бериб турибди.

Устоз, муаллим сўзи қанчалик баланд жарангласини, айна пайтда шу қадар залворли ва масъулиятли ҳамдир. Боғбоннинг ишидан ҳам қўра, заргарнинг, шахтёрнинг ишидан ҳам қўра муаллимнинг, устознинг иши нозикдир, нафисдир. Тарбияда, муомалада андаккида хатога йўл қўйган одам — муаллим қатта хато, йўқотишга сабаби бўлади.

... Жарқўрган туманида мудҳиш воқеа юз берди. 4-мактаб ўқитувчиси Абдурахмон Жуманазаров 7-синф ўқувчиси Улуғбек Химматов билан қўпол муомалада бўлган. Ана шу қалтис муомала ўсмирнинг жо-

нига зомин бўлди. Улуғбек мактабдан уйига келади ва ўз жонига қасд қилади. Воқеа жойида вафот этади. А. Жуманазаровга нисбатан эса жиноят иши қўзғатилган.

Холбуки, шундай бўлмаслиги ҳам мумкин эди, холбуки... Бир муаллим хато қилди, оқибатда бир ота-онанинг кўнгил уйи вайрон бўлди, фарзанд доғига юзланди. Холбуки, шундай бўлмаслиги мумкин эди, холбуки...

Бугун мамлакатимизда бир ёки икки кишининг, боланинг эмас, балки миллатнинг, наслнинг, ҳар томонлама қомил, соғлом авлоднинг тарбияси, тақдир ҳақида гап бораётир. Ватанимизнинг эртасини бугун тарбия кўраётган, таълим олаётган ёшлар, ўсмирлар белғилайди. Унга нечук биз бефарқ, лоқайд бўлишимиз керак!?

Тўғри, бугун бир қадар қийин ва мураккаб жараёни бошдан кечираялмиз. Рўзгор тебратмоқ, бунинг устига фарзандларни тарбияламоқ, ўқитмоқ осон кечаётгани йўқ. Лекин, қомил тарбия ёруғ эртани таъмин этмоқ учун қилинган улў қадам ҳамдир.

Тарбияда ютган киши кўп нарасада ютади.

Тарбияда кечиккан киши кўп нарасада ютқазади. Бу — асрлардан қолган нурамас ҳақиқатдир, азалий ва абадий ҳақиқатдир.

Қуш уясида нималарни қўрапти? Шўни ўйлаб қўрганимиз? Қуш қўчада нималарни қўрапти? Шўндан Сизнинг ҳабарингиз борми?

Бугун ақл-идрокимизни ишга солиб, фарзандлар тарбиясига қамолоти-ҳурмат билан юз бурсак, билингки, бу — ёруғ, фараҳли эртанимизга юз бурганимиз бўлади. Мабодо тўғри йўлдан, ҳақ қизигидан тоғган ўсмирни қўрсангиз, қилаётган ҳар қандай юмшунгиздан ҳам бир нафас тўхтаб, унга шундай десангиз қандай бўларкан: «Қалтис йўлдан қайт, ўсмир!»

Маҳмуд АБУЛҒАЙЗ,
Сурхондарё вилоти

ФИКР БИЗНИНГ БОШ ВАЗИФАМИЗ

Маърифатли, маънавиятли ёшларни тарбиялаш биз — ота-оналарнинг бош вазифамиздир. Ҳар қадамда кўрсатилаётган бемаъни чет эл фильмлари, ўзини, дину диёнатини бутунлай унутиб «мини юбкалар» кийиб, урф-одатларимизни ва ўзбек маданиятини оёқ ости қилаётган ёш йигит-қизларни кўрсам, виждоним қийналиб кетади. Кейинги пайтда фоҳишабозлик билан шугулланувчи аёллар ҳақидаги гаплар тез-тез қўлоққа қалинмоқда. Қўна-қўйларда аёлларимизнинг сигаареталарни бурқситиб юришлари, ичкилик ичиб, бўлмағур, боши берк қўчага кириб кетиши ўзбекчиликка тўғри келадими? Она деган улўғ номга иснод тушириб, нарқобизнез ва нарқомания билан шугулланаётган аёллар қаекдан пайдо бўлапти?

Бу йўлда ҳатто, жонини ҳам қўриб қилаётганларни эшитиб, гувоҳи бўлиб, афсус-надоматда қолсан, киши. Биз тўқилган қонлар ва қўриблар завзига эришган бу бахтиёр ва ҳур замонда яшаётганимизни ҳар биримиз унутмаслигимиз керак. Ҳамма жойда фарзандларимизга ҳар томонлама ибрат бўлишимиз лозим, деб уйлайман. Тарбияда она муҳим рол ўйнайди. Боланинг қай тарзда қамол топиши ҳам энг аваало, онага боғлиқ. Донулар айтганидек, «қаерда аёллар, қизлар қаттиққўл бўлса, ўша ерда ўсмирлар ҳақиқий эркак бўлиб етишадилар».

Келгусида газетамда одоб-ахлоқ мавзусида кўпроқ фикрлар юритилиб, қизиқарли мақолалар бериб борилса, деган умидданман.

ҲАМЗА ШОДМОНОВ,
Сурхондарё вилоти

МАҲБУБ УЛ-ҚУЛАУБ

Дехқон — ерни ҳайдаш билан ризқ йўлини очади... Дехқонки, ҳалол меҳнат йўли дон сочади, ҳақ унинг бир домини етти юзга етказди. Сочган дони кўкаргунча ва уни ўриб хирмон қўтаргунча — қўрт-қумурсқалар ундан баҳраманд, дашт ваҳшилари ундан хурсанд. Ҳа, қўмолилар уйи ундан обод, қўнолар қўнғил ундан шод. Қабутларлар мастлиги тўғрайларнинг навои шу дондан. Уроқчининг тиркичилиги шўнинг орқасидан, машоқчининг тўқлиги шўнинг шарофатидан. Қўшчининг ундан муроди ҳосил, сомончининг мақсади восил. Гадолар у билан тўқ, қонадон у билан маъмур. Новойнинг тандири у билан иссиқ, унфуршнинг бозори у билан қизик. Фуқаронинг ризқ-рўзи ундан, ғарибларнинг қуввати шўндан. Дон тўфайли тиланчилар ҳалтиси бурда ноларга тўлиқ, шўх ҳазинаси инжу ва оптинларга тўлиқ...

Дехқон — Одам Ато фарзанди, ундан ризқ еганлар дехқоннинг фарзанди бўлсалар, дехқон ўзи Одам Атодир.

Жутлар (жўғи, лўлилар)нинг ҳаракатлари қўлғули: эшакларнинг устига ортанлари тезак бўлса ҳам, ўзлари мағрур, қўзларида гурур... Ҳар қайси нимаки топса, оқшом барчаси бир ерга йиғилиб баҳам қўрадилар. Топганларини еб тугатгунча уйқуни ўйламайдилар. «Эртага нима еймиз?» деган сўзни билмайдилар. Яна эртасига қиладиган ишлари кечагидек. Бу ҳам — бир тиркичилик бўлиб, улдасидан чиққан одам қўла олади. Бунинг устига, бундай ҳўрлик инсон тақабурлигидан дурустроқ, инсон мактанқўлигидан ахшироқдир.

Тиланчиларнинг қўчилиги — беғайрат ва беҳаёдилар. Қўндалари уйма-уй кезмақлари — элдан олмақдир ҳамма кечалари келиб ўғирлаш учун эл молига қўз солмоқдир. Улар еганлари билан меъдалари тўймайди, тилаган билан қанқўлиқ қа-

салига йўлиққан бемордек ташналиклари қўмайдилар. Гадои тўтиб қўйган аҳчасини ювқичдан бошқанинг очмоғи маҳол...

Шеър:
Уларни — инсон, деб бўлмайди,
Муслмон деб ҳам...

Хотинлар тўғрисида. Яхши хотин — оиланинг давлати ва бахтидир. Уйнинг озодаллиги ундан, уй ҳўжасининг осойишталиги ундан. Хотин ҳўсини бўлса — кўнгил ёзиғи, ҳўшмуомала бўлса — жон озиғидир. Оқила бўлса — рўзгорда тартиб-интизом бўлади: барча анжомлар покиза саранжом туради.

Киши бу каби ҳўфти ҳалол билан қовуяса — бахтга эришгани, шу, қўлфатли қўнларига сирдошга, кўнхона дордларига дарддаш маҳрамга эга бўлади. Турмушда бошингга ҳар қандай ҳафолар тушмасин, у — ҳамфқирингдир.

Аммо, ҳўро кўрсатмасин, сенга номувофиқ хотин ухраса, уйингда ҳалокатли иллат пайдо бўлади. Хотин — беандиша, шаллаки бўлса, қўнғил ундан озор чекади, ёмонлик ахтаргунчи бўлса, руҳ изтироб чекади. Тили аччиқ бўлса, қилингни қайлади: покиза бўлмаса, эрга юз қаролик келтиради. Хотин майхўр бўлса — унинг ободлиги йўқолади, ахлоқсиз бўлса — оила расво бўлади.

Юқорида таърифи берилган яхши хотинлар жуда кам қўнлади. Қимға шўндай хотин уқраса, бошинга бахт қўшининг қўнгани шўдир.

Филология фанлари номзоди
Сайёра ХОЛМИРЗАЕВА
тайёрлади

«БЎЖАМА БОЛА» ҲАМ ҲАМ

Болаларимизда жуда кўп уйлар билан эди. Ана шу уйлардан баъзиларини газетхоналарга ёзиб юборган.

Курчоқ — (яъни турли матолар қийимидан фойдаланилади) уйлардан биридир. Курчоқлардан (қийимлардан) кўрпачалар, кўрпа-тўшаклар қилинади. Гугуртнинг бўш қутиси, тахтача ёки лойдан сандиқча ясалади ва унинг устига тахаллаб чиқилади. 2 та кичкина дарахт шохларидан олинадилар. 2 ерга санчилади. Унга галтак ипдан беланчак ясалади. Унга лойиқ кўрпача, ёстиқча ва ёпқич тикилиб берилади. Унга солиш учун «бўжама» бола ясади. Гугуртнинг олиб боти томонига зарра пахтача қўйиб, гулсиз қийимдан (ок сурпудан) юз қилинади. Унга яраша қўйлақлар қийимлади. Қўйлақлар тикилмасдан шундай ясадики, у худди ростманга қўйлақдек ярашмиш бўлади. «Бўжама» боданинг юзини ясашда галтак ипдан фойдаланилади. Сўнгра бола билан беланчак солинади. Кейин

уй тузалади. Қийимлардан палослар тузалади. Лойдан контакталар ясаб, унга лойдан патир, ширмонлар ясаиб қўйлади.

Бу уйинда учтадан бештагача қизлар иштирок этади. Ҳар бири ўз уйини тузатиб бўлгач, бир-бириникига меҳмонга боради. Меҳмонга борганда албатта, «бўжама» боласи, қийимнинг уйи, қийимнинг кўрпа-тўшаклари чиройлилиги аниқланиб, баҳо берилади.

Бу уйин болаларни уй тутиш, безаш, қийимларни тахаллаш, бола тарбиясига катта ёрдам беради.

Бундан ташқари ёшлигимизда турли хил қийимлардан рўмолчалар тўқиш мусобақалари ҳам бўлар эди. Тўқишни ўрганган барча қизлар аста-секин бошқа кашталарни ҳам тика олишарди. Бунинг учун катта кўрпа қавиладиган игна олиб, учини ўтга тутиб, қиздириллар эди ва тош билан уриб қайтарилар эди. Сўнгра игна кетини кичкина бир дарахт шохчасидан олиб, унга ўрнадилар эди. Ва ўша тўр игна орқали рўмолча тўқилар эди. Рўмолчага тўқима гуллар солиниб, четига нозик мунчоқ до-

налари қадаб чиқилар эди. Маҳалламиздаги келин бўладиган, балоғат ёшидаги қизлар кўп микдорда шундай рўмолчалар тайёрлашиб, тўйларига ҳозирлар эдилар. Тўқима

«ТАБИАТГА ЯҚИН ҲАМ ҲАМ» — 8-сон

«ТОПАҒОН ҲАМ ҲАМ»

Бештадан ўнчагача болалар қатор бўлиб ўтиришади. Бир бола тескари қараб туради. Бир бола эса қўлидаги тошни ўтирганларнинг ичидан бири-нинг қўлига билдирмай ташлаб қўяди. Лекин, бошқаларига ҳам солгандай маънода қўлини уларнинг ёпқич қафтлари орасига бир-бир теккизиб қўяди. «Бўлди», дегач, орқа қараб ўтирган бола ўтирилиб тошга эга бўлган болани топиши керак. Топиб олса, тош солган қўли ўтирдан чиқиб кетади.

«Топағон ҲАМ ҲАМ» болаларнинг зехини оширишга ёрдам беради.

Гулбаҳор МАҲАММАДЖОН ҚИЗИ

БОЛАЛАРИНГ ҲАМ ҲАМ

Мен 3 нафар фарзанднинг онасиман. Уларни иложига борица ўз қўллари билан ясаган уйинчоқлар уйнашларини таъминлашга ҳаракат қиламан. Сизларга ҳам бу уйинларни тавсия қилмоқчиман.

1. Ёзда йўл четларида ажриқ ўсади, унинг кўп шохчали қисми танаси билан узилади. Иштирокчилар сонига қараб узилади. Сўнгра битта ажриқда битта шохча, иккинчисидики битта шохча, учинчисидики ўтча, ва ҳ.к. тайёрланади. Кейин уйинчоқлардан бир қўлнинг қафт қисмига ажриқнинг учини қўйиб яширади, кетини эса юқорига чиқариб қўяди. Ҳар бир иштирокчи биттадан ажриқни тартади. Қимда қим бир бошли ажриқни тартиб олса ўша бошқаларни қувлайди.

2. Қуриган шохчалар бармоқ катталигида ва 10-15 см, узунлида кесилади. Уйинчилар хоҳишига кўра исталган микдорда тайёрланади. Болалар санок йўллари билан топувчини аниқлайдилар. Топувчи тайёр бўлиб туради, иштирокчилардан бири таёқчаларни осмонга отади. Болалар ҳар томонга тарқалишиб яширинишади. Топувчи эса бу вақтда таёқчаларни териб билан банд бўлади. Ҳаммасини териб бўлганча болаларни қидиришга тушади. Энг биринчи топиб олинган бола топувчи бўлади.

Олтиной ЭСОНБОВА,
Наманган вилояти, Ҳаққулобод шаҳри

ҚИЗЛАР ОНАЛАРИ БИЛАН СИРДОШ

«БУ ЁГИГА ЭНДИ НИМА ҚИЛИШИМ КЕРАК» — 13-сон

Бу мақола муносабати билан менга таниш бўлган икки инсоннинг аччиқ қисмати билан ёзишга ҳақ қилдим:

Хурматли Мадинахон! Сиз ҳам қўлгана ёшлар каби пинҳоний севаркансиз. Сизнинг ҳам юрагингизга Оллоҳ ишқ дардини солибди. Ота-онангиз севмай турмуш қуришган эканлар. «Севмасдан ҳам яшаш мумкин экан-ку!» — деб ёзибсиз. Балки, уларнинг севгиси оила қурилгандан кейин пайдо бўлгандир? Уларни боғлаб турувчи меҳр-муҳаббат бордирки, шунча фарзандни воёга етказиб, қўша-қарашаётгандир?

Сизнинг дил изҳорингиз ёзилган ўша сонда менинг мактубим ҳам чиқарилган эди. Шу мактубда қизлар ўз севгилиларини ота-оналарига билдиришларини илтимос қилганман.

Уйлаб қарайдиган бўлсак, бундай ҳоллар ҳаётимизда тез-тез учраб турибди: қизларимизнинг севги ҳақида фикрлари сўралмайди. Уларга нисбатан жуда қаттиққўллик қилинади. Яна бу ёқда «ҳўжа», «қорача» деган гаплар ҳам бор. Йигитнинг оиласи қиз томоннинг оила бошлиқларига ёқса, мансаби, насли тўғри келса бўлди. Тўғри розилик берилади. Баъзи ҳолларда қиз қуввини тўйдан кейин қўради. Қизнинг фикри, уларни қизиктирмайди. Келин-куёв бир-бирига ёқса, майли-ку, йўқса... ёмон бўлади. Жамиятимизда тез-тез учраб турадиган ажралишларни қамайтириш учун ҳар биримиз астойдил ҳаракат қилишимиз керак!

Мадинахон, ўша ҳамкасбингизни чин дилдан севсангиз, унинг ҳам сизга бўлган муҳаббатига амин бўлсангиз, ишонсангиз, ундан севгисининг исботи сифатида, уйингизга совчи юборишини сўранг, уйланмаган акалари борлиги сизларнинг ҳаётингизга тўсиқ бўлмайди. Узингиз эса онангизга муҳаббатингизни билдириг, ишонтинг, тушунтириг! Уларнинг розилигини олинг. Тўй қилиш эса қўймайди. Бир-икки йил ичида бунга ҳам улғурасизлар. Зеро, соғиниб яшаган кунларгина бахт олиб келади.

Балки бу фикрларимни уларга ўқиб берайсиз. Мен шу пайтда, айна шу фурсатда мактубимнинг бошида ёзиб ўтганим, менга таниш инсонларнинг аччиқ қисмати билан қилиб бермоқчиман.

Бу воқеа жуда кўп йиллар олдин бўлиб ўтган. Лекин кўрган-билганларнинг қалбини ҳамон титратади, лар-

зага солади, ўйга чўлдиради. Мен улар тўғрисида эшитганман, холос, кўриш эса насиб қилмаган.

Дилором институтнинг II-курс талабаси эди. Қўлларнинг бирида у ўқитиб факультетга янги бола келди. Унинг исми Қосимжон экан.

Уч-тўрт кун ўтгач, нима ҳам сабаб бўлди-ю, улар танишиб, дўстлашиб олишди. Иккови ҳам бир-бирига ёқди, шекилли, дарров тил топишиб кетишди. Қўлдан-қўл Дилоромнинг чиройи очилиб, кўркамлашиб борарди. Қосимжон эса унга махлиё. Улар бирга дарс тайёрлашар, бирга институтга бориб келишар, ширин-ширин суҳбатлар билан кўнни кеч қилишарди. Тез кўнда бир-бирларига шундай боғланиб қолишган эдиларки, оддийгина бошланган дўстлик — буюк муҳаббатга, пок севгига айланиб борди. Ҳар бир учрашув, ҳар бир суҳбат, ҳар бир сўз — уларнинг севгисини парварিশлаб, бир умрга бир-бирисиз яшолмайдиган қилишди. Улар ахду-паймонлар қилишди, бир умрлик турмуш режалари тузилди, лекин бу ҳақда ота-оналарига кейинроқ билдиришни лозим топдилар.

Йиллар ўтиб, ўқишлари ҳам тугай деб қолди. Дилоромнинг уйига келадиган совчиларнинг изи қўйилгандан қўларди. Унинг отаси унча-бунчани менсимас, хали қизини уларнинг бирортасига узатиш нияти йўқ эди. Дилором бу ҳақда ҳар эшитганда, шунча хурсанд бўларди. У билмасди, бу хурсандчиликнинг сабаби — унинг тақдирини издан чиқариб ташлаши мумкин...

Ўқишларининг охириги ойларида Қосимжон ота-онасига Дилором ҳақида айтди. Улар қиз томонига совчилар юборадиган бўлишди. «Тоҳир-Зухро»лар хурсандчиликдан еттинчи осмонга парвоз қилардилар. «Орзиқиб кутган қўллар ҳам келди-ку!»

Йўқ! Тақдирнинг биринчи калтаги уларнинг бошида эрта синди. Совчилар келганини кўрган отанинг гапи шу бўлди: «Авлоди ҳўжалардан бўлмас, оғзини очиб ҳам ўтирмасин! Пайгамбар сўнгимни хор қиламан-ми? Унга берадиган қизим йўқ!»

Совчилар бир эмас, ўн қайта жўна-тилди, лекин ҳар сафар жавоб битта «Йўқ!». Сувчиларнинг ҳаётларида ёмон кўнлар бошланди. Қиз шундай қаттиққўллик билан тарбияланган эдики, икки-уч ойлаб бир оғиз сўзсиз, учрашмай қўйди. Ўқишга ҳам бормади. Отасининг ҳар бир сўзи — унинг учун

конун: отаси учрашувлар ҳақида эшитиб қолиб, буни қатъиян таъқиқлаб қўйган эди. Икки ойда шунчалик озиб кетдики, ҳар кўни онанинг қарғишини эшитарди: «Овқатингни яна емасан, уриб ўлдирман!» Онанинг назарида Дилором иштахасизлик, очликдан озиб кетди... Дилором ота-онасига севгиси ҳақида бир оғиз сўз демади. «Шундай қилиш керак-ми, керак!? Улар ҳўлашмади-ми, унда сира иложи йўқ». У калта уйламасди, лекин ота-онасининг аччиқ гапларидан қўрқарди.

Дилоромнинг уч ой, таъна-дашномлар билан ўтган, касал бўлиб ётиши туғанган каби эди. У эрталаб ўзини анча яхши ҳис қилди. Ҳовлига сув селиб, супурди. Ювиниб, тараниб, тоза, янги қўйлагини кийди-да, онасидан раҳат олиб, энг яқин дўғонаси Разнонинг уйи томон йўл олди (улар ён қўшни эдилар, Қосимжон билан севгилисини ҳам фақат шу дўғонасига очик айтганди). Улар бир пас гаплашиб ўтиришди. Охирида Разнодан эртага эрталаб, институт ёнидаги ўша ўзлари билан терак ёнида Қосимжонни кутиб туришини айтиб қўйишни илтимос қилди-да, уйига қайтди. Эшикдан кира-кан рўпарадаги ойнага бир зум қараб қолди. Унинг юзига қатъийлик, хотиржамлик ифодаси акс этганди.

Эрталаб севгишанлар ўша қадрдон жойда учрашди. Бир-бирисиз ўтган бу уч ой улар учун ўн йилдан ҳам узоқроқ туюлди. Қўллар-қўлларни тутди, қўзлар қўзларга боқди, лаблар қимирламадилар. Улар бир-бирларини шунчалик тушунишардики, гапиришнинг ҳоҳати йўқ эди.

Дилором биринчи бўлиб гап бошлади: «Илтимос сиздан, бир оғиз ҳам гапирманг, негайлигини ҳам сўраманг. Мен сизни жонимдан ортқ севаман! Шунинг учун ҳам эртага бу ердан узоқ-узоқларга кетмоқчиман. Биз балки учрашармиз, балки... Энди мендан умидингизни узинг. Яхши бир қизни топиб ўйланг. Мени эса унутинг! Бунинг учун ўзим сизга ёрдам бераман. Сизга хатлар жўнайти тураман. Мени кечиринг, ота-онаминг раъйига қарши боролмадим...»

Қосимжоннинг қўзларидан ёш чиқиб кетди, лекин бир сўз демади. У эҳтимол севгилисини хурқитиб қўйишдан қўрқарди.

Бир умрлик орзу-умидларнинг ҳаммаси пучга чиқди, гўё ҳаммаси ҳавога учиб кетгандек. Дилоромдан ном-нишон йўқ. Қосимжоннинг ҳаёллари минг қўчаларга кириб чиқди: «Қишлоқи-

лигим уларга ёқмадими? Балки узоқ-қиз бергилари йўқдир? Ё Дилоромни алақачон узатиб юборишдими-кан?»

Қосимжон пойтахтга — Дилоромнинг шахрига узоқ вилоятнинг бир қишлоғидан келган эди. Олдин ишлаб, кейин ўқишга ҳам кириб олди. Ҳам ўқиди, ҳам ишлади. Ҳозир эса Дилоромнинг истаги билан қишлоғига қайтди. Нима учунлигига ўзи ҳам ҳайрон.

Бир-икки ҳафта ўтиб, Дилоромдан хат келди. Қосимжон хатни кўзига суриб, ўқиди. Хатда Дилором соғ-саломат эканлиги, ишлари жойида эканлигини ёзиб, Қосимжондан бирор қизга уйланишини илтимос қилган эди.

Қосимжон ёлғизликка аста-секин қўниқиб борди. Ишлади, яшади, лекин уйланмади. Дилоромдан жами тўртта хат олди. Иккинчи хат беш йилдан кейин келган бўлса, учинчи хат уни сўнгги бор кўрган қўнидан ўн йилдан сўнг, тўртинчиси йигирма йилдан кейин келди.

Ҳар сафар маънолар деярли бир хил.

Мана, Қосимжоннинг қўлида охириги мактуб. У ўша ҳар сафарги ҳолат, майин қалтираш билан хатни очди-да, секин ўқий бошлади:

«Азизим, Қосимжон! Мен катта гуноҳ иш қилдим. Сизни алдадим. Ёлғончилигим учун кечиринг. Энди ҳаммасига иқдор бўлман, чунки бу хатни олганингизда 45 ёшга тўлган бўласиз. Мени тушунадиган ёшдасиз...»

Ўша учрашган қўнимизнинг эртасига мен ўзимни ўлдирганман! Бу юборилган 4 хатнинг ҳаммаси бир вақтда, ўлимимдан 1 соат олдин ёзилган. Уларни сизга, менинг илтимосим билан энг яқин дўғонам Разно юбориб турди. Биламан, сизга жуда оғир, лекин мени тушунишга ҳаракат қилинг. Сиз мен учун янагун. Гуноҳимдан ўтинг! Сиз менинг қалбимнинг ягона шохисиз!»

Мен ҳўжа қилмоқчи бўлган воқеа шундан иборат. Ҳаётда шундай ишлар бўларкан-ки, бизнинг тавшишларимиз улар олдига, ҳеч гапмас. Шунинг учун бир-биримизнинг қадри-қадрига етиб яшайлик! Ҳаёт бизга бир марта берилган, шу қисқа давр ичида ҳеч бўлмаса фарзандларимизга яхшилик қилайлик!

Фарҳод ЭРҒАШЕВ
Тошкент

ШАБРИКЛАЙМИЗ!

Ҳурматли отаҷонимиз
Рўзимурад Шўхтаев!

Муборак — 50 ёшингиз кутлуг бўлсин! Отаҷонимиз Мавжуда Тўхтаева билан 28 йиллик биргаликдаги турмушингиз биз учун ибрат. Доимо соғ бўлиб, узоқ умр кўринглар.

Фарзандларингиз Раъно, Барно, Дилмурод, набираларингиз Нодира, Нилуфар, Бехзод, Набижон

Азиз отаҷонимиз Озода ая!

Сизни таваллуд кунингиз билан кутлаймиз. Отаҷон! Доимо сиз билан фахрланиб, қошингизда таъзим қиламиз. Отам билан юз ёшни қарши олинглар.

Эҳтиром ила фарзандларингиз, набираларингиз

Набирамиз Сандабзая!

1 ёшга тўлишинг билан кутлаймиз. Умринг узоқ бўлсин.

Додаларинг Саидмурод, Саъдулла, бувиларинг Муҳаррам, Мохира

Азиз адаҷонимиз Жалолиддин Қўқоробов!

Сизни табарруқ 50 ёшингиз билан муборакбод этамиз. Ол-лоҳдан Сизга соғлиқ, омад ва ҳамиша оиламизга бош бўлиб юришингизни сўраймиз.

Рафиқангиз Маҳмуда, фарзандларингиз Жамшиддин, Дилфузахон, Фазлиддин

Азиз отаҷонимиз
Маъсуда!

Муборак 75 ёшингиз кутлуг бўлсин. Доимо соғ, омон бўлиб юринг.

Фарзандларингиз Абдуҳаким, Абдуғани, Абдуазиз, Мастура, Машкура, Махфуза, Матлуба, Маъмура

ЭЪЛОН:

ТОРТЛАР ПИШИРАМИЗ
ВА ЎРГАТАМИЗ. Тел: 53-88-94, 53-73-15

Кутлаймиз

БОЛАЛАРНИ
ДАВОЛАШ —
САВОБ...

Муҳтарам устозимиз, моҳир жарроҳ, тиббиёт фанлари номзоди — Илҳом Исканжонов ниҳоятда ҳокисор ва қалби пок инсон. Илҳом ака тиббиёт фанлари доктори, машҳур жарроҳ Карим Тоҳировнинг сеvimли шогирдларидан бири эдилар. Домланинг ўғитлари кейинчалик Илҳом аканинг ҳаёт дастурига айланиб кетди. Бугунги кунда тиббиётга, фанга хизмат қилаётган Илҳом акадан бирорнинг норози бўлганини кўрмаганман.

Илҳом Исканжонович 20 йилдан буюн болалар жарроҳлиги кафедрасида ёшларга тиббиёт сирларидан таълим берадилар. Шунингдек, шу кафедра базаси ҳисобланмиш 14-шаҳар болалар жарроҳлик шифохонасида

эса 35 йилдан буюн ишлайдилар. Эҳ-ҳе, бу 35 йил мобайнида қанчадан-қанча шифоталаб бемор болаларни дарддан холис қилдилар. Қанчадан-қанча ота-оналар Илҳом акани алқаб, қўллари дуога очилди. Юртимизда Илҳом акадек моҳир шифокорлар, меҳрибон устозлар бор экан, ўзбек халқининг фарзандлари соғлом ва пахлавон бўлиб ўсишларига ишончим комил.

Муҳтарам устоз! Сизни муборак 60 ёшингиз билан кутлайман. Биздек шогирдларингизнинг, халқимизнинг миллионлаб болаларимизнинг бахтига омон бўлинг.

Дилшод УМАРОВ,
Тошкент шаҳар,
14-болалар жарроҳлик
шифохонаси бош
шифокори

ОИЛА — 529

Олий маълумотли, 33 ёшдаги уйланмаган, ичмайдиган, чекмайдиган, келишган қашқадарёлик йигит ўзига муносиб бўлган қиз ёки аёл билан турмуш қуришни хоҳлайди.

Маслаҳатхона

ПАРИШОНХОТИРЛИКНИ
ДАВОЛАШ

Инсон қариган чоғида унинг организмидан турли хил ўзгаришлар содир бўла боради. Юрак ва қон-томирлари системаси иш фаолиятининг бузилиши натижасида турли хил хасталиклар келиб чиқади. Шулардан бири парижонхотирлик касалидир.

Паришонхотирликка учраган беморларга таркибиди В витамини кўп бўлган озиқ-овқатлардан бериб туриш лозим. Гўжа оши, арпа нони, қўй гўшти шулар жумласидандир.

Булардан ташқари, сабзининг таркибиди ҳам мана шу витамин мавжудлиги сабабли уни ҳам кўпроқ истеъмол қилиш тавсия этилади.

Ковокнинг таркибиди В1, В2, С, РР, А витаминлари, пектин ва бошқа моддалар бор. У организмдан ҳолестеринни чиқариш хусусиятига эга. Қон томирининг торайиши (атеросклероз)га яхши даво бўлади.

«Юз дардга юз даво»
китобидан

АЖОЙИБ-ҒАРОЙИБ

ЮРАДИГАН БАЛИҚЛАР

Сиз юрадиган балиқлар ҳақида эшитганмисиз? Хиндистон, Бирма, Индонезия, Жанубий Осиёнинг чучук сув ҳавзаларида узунлиги 20 см. келадиган балиқлар 6-8 соатча сувдан чиқиб, ҳаводан нафас оладилар. Юрадиган балиқларнинг «оёғи» йўқ, лекин оёқ вазифасини қорин сузгич қанотлари бажаради. Сув ҳавзасида сув қуриганда ёки қамайганда бу балиқлар қуруқликка гала-гала бўлиб чиқишади.

БАҲАЙБАТ БАЛИҚ

Жанубий Америка чучук сув ҳавзаларида Аралайма деб номланган баҳайбат балиқ яшайди. Унинг узунлиги 4 метр, ўртача оғирлиги 224 килограмм. Шу вақтгача дунёда ҳали бундан оғирроқ балиқ тутилганича йўқ...

Нашрга тайёрловчи:
Эркинжон ХАЁНБОЙ ўғли

ТУШ ТАББИРНОМАСИ

КУБАДАГИ ТУШ

Холамнинг ҳикоя қилишларича, бир қариндошлари бола-чақаси билан икки йил ишлаш учун Куба давлатига кетган экан.

Кубага кетган ўша қариндошлари, бир ой ораликда ота-онасига, амакилариникига хат ёзиб турар экан. Бир кун Кубадаги ўша қариндошлари амакиларидан бирини тушида кўрса, амакиси ҳовлиснинг ярмини сотиб, бошқа жойдан қуруқ ер олган эмиш. Туш кўрган қариндошлари ҳайрон бўлиб ўша кун амакисига хат ёзиб, кўрган тушини ҳам айтибди. Маълум бўлишича, ҳиянининг тушига кирган амакиси ўша кун бандаликини бажо келтирган экан. Холамнинг айтишларича, тушда ҳовлининг ярмини сотиб бошқа жойдан жой олиш, ўз гўрнини сотиб олиш билан тенг бўлса керак, дедилар.

Саидмурод САИДАҲМАД

ОРЗУ

— Ҳой, шўпир, тўхтатинг, орқангизни очинг, — ёлворарди бир онахон. — Қалишимнинг бир пойи тушиб қолди-я.

Набатдаги бекат «Орзу», ўша ерда тушиб йўқотганингизни топиб olasиз, — деди ҳайдовчи дўриллаган овози билан...

ШЛЯПА

— Ие, бошимда шляпам бор эди шекилли, — деди бир чўтир киши, ҳадеб юзидаги терни рўмолчаси-

Автобусдаги ҳангомалар

да артар экан.

— Ҳой, оғайни, автобус бир силкинганда, чипор шляпангиз бизнинг бошга ўтиб кетган, — деди тир-жайиб бир киши. Ғам чекма-н, навбатдаги бекатга етганимизда шляпангиз сизнинг бошингизга кўнади...

МЎЙЛОВАН БЕЗ

— Жойдан умид йўқми, мўйловли без, — деди ҳас-

сага таянган бир отахон.

— Сизга жой йўқ, айта-нингиздек мўйловли безман, — деди барзанги йигит ва тескари қараб олди.

ҲАРАКАТ

Автобуста паттачининг иши авжида, овози ҳам баралла:

— Қани жойлашиб олди-

ларингми, энди ҳаракат қилинглр.

— Нимага ҳаракат қилайлик? Автобусни йиртиб юборайликми, ёки сен хумларни автобустдан тушириб юборайликми? — деди бир ширакайф киши зарда билан. — Патта олинглар йўловчилар, десанг хом калланг учиб кетадими? Ҳаракат эмиша...

Пўлат ХАМДАМ
Наманган

«ОИЛА ВА ЖАМИЯТ»
ЎГИТНОМАСИ

Разиллик бирла жаҳолат,
Вабодан ёмон офат

Ҳаромдан қилсанг ҳазар,
Ҳалоллиқни санаб зар.
Қиёматда тангри ҳам
Сенга ташлағай назар.

Хушхуллик комилга хос,
Бебаҳо зарин либос.

Ватан иймон, Ватан номус,
Ватан — жон, Иймонингни бутун сақла ҳар қачон
Ўз юртига хиёнаткор кимсалар,
Яратганга хуш келмоғи даргумон.
Жаҳонгир ФОЗИЛ

«Оила ва жамият» газетасининг тахририяти газета ходими Саидгани Саидолимовга акаси Собир САЙДАЛИЕВ ва кайноғаси Ҳикматилла АБДУСАМАТОВнинг вафоти муносабати билан чўқур таъзия билдиради.

БАХТГА ЮЗ БУРГАН КҮН...

Ота-онанинг бир-бирига бўлган муомаласи, улар ҳаётидаги яхши-ёмон кунлар болаларнинг назаридан четда қолмайди. Айниқса, бола улғайган сари оиладаги ҳамма салбий-ижобий воқеаларни юрагидан ўтказиши, юракдан қувонади, юракдан изтироб чекади.

Мавлуда туғилиб ўсган хонадонда жанжал чиқмаган кун йўқ эди. Бу ҳолат унинг икки укасига ҳам ёмон таъсир қиларди. Мавлуда мактабда ҳам ҳеч кимга қўшилмасди. Шунинг учун синфдошлари унга «одамови» деб лақаб ҳам қўйишганди. Мавлуда юрак сирларини ёлғиз Замира исмли дугонаси билан ўртоқлашарди.

Мавлуданинг ота-онаси 5-синфда ўқитган кезлари суд орқали ажралишди. Бир укаси онаси билан, Мавлуда билан яна бир кичик укаси эса ота ёнида қолишди. Лекин кўп ўтмай она руҳий касалликка чалиниб касалхонага тушди-ю, катта укаси Бехзод ҳам улар билан бирга яшай бошлади.

Уй-рўзгорнинг барча юмушлари ёшгина Мавлуданинг зиммасига тушди. Ўқишлари ҳам пасайиб кетди. Бу орада ота бир аёлга уйланди. Оиладаги можаролар эса қамайиш ўрнига кўпайиб бораверди. Ўғай она «Қизинг салом бермади», «Овқатин ундай қилди, кирини бундай ювди», деб чақиштиравергач, отаси уни ҳар кунни урадиган одат чикарди.

Мавлуда 8-синфни битиргач ўғай онаси «ўқиб шаҳар олиб берармиди, мол-ҳолларга қарасин», — деб ўқийча юбормай қўйди. Мактабга борган кезлари юрагидан дардларини дугонаси Замирага айтиб биров кўнгли бўшарди. Энди-чи... Ми-соли қафасдаги қушчага

айланди қолди.

Уйдаги ноҳақликлардан безган, отасининг бесабаб калтақларидан зада бўлган қиз кеч кириб, ҳамма ширин уйкуга кетган маҳали катта йўлга чиқишни режалаштирди. Ҳаёлида бу азоблардан қутулишнинг ягона йўли машина тагида ҳалок бўлиш эди.

Кеч кирди. Ёз окшоми бўлгани учунми, чигирткаларнинг чириллаши тинмайди. Ҳамма ухлаганига ишонч ҳо-сил қилгач қиз дарвоза зулфини секин тушириб, кўчага чиқди. Сал юргач, бунақа бе-маҳалда кўчада ҳеч қачон сан-гиб юрмагани учунми, юрагини кўрқув босди. Ўз тинчини ўйлаб укаларини унутганини кўнглидан кечирди. Ахир энди уларнинг холи нима кечади?! У шундай хаёллар исканжасида катта кўчага чиққанини сез-май қолди. Унга ҳозир бари-бир эди, кичикми-каттами,

қандай машина бўлмасин таги-га ўзини ташлайди. Та-мом...вассалом...

Узокдан ўқдек учиб келаётган «Жигули»ни кўрди-ю, Мав-луда йўл ўртасига узала тушиб ётиб олди. Кўзини чирт юмди. Шу тезликда келаверса, 3-4 минутда етиб келади. Мана

«КУНЛАРИНИГ БИРИДА...»

ҳозир... ҳозир...

Машинанинг кучли ғийқиллаши, бир оздан сўнг эшикни-нг зарб билан очилиб ёпилгани ва:

— Ҳой қиз, жинни-пинни бўлганмисан. Тур ўрнингдан! Босиб кетишимга сал қолди-я, — деган дарғазаб овозни элас-элас эшитди.

Бу сўзларни гўё тушида эшитарди, қаддини тиклашга эса маҳоли етмасди. Нотаниш эркак уни даст кўтариб бориб машина ўриндигига ўтказгачи-на биров сержаклаиб:

— Жон ака-жон, мени ўз ҳолимга қўйинг. Сиз бўлма-сангиз... бош-қаси... Мен ҳеч кимга ке-рак эмасман. Ҳаммасидан тўйдим, — де-ди-ю, ич-ичи-дан отилиб чиққан йиғини босолмай, ув-вос солиб ўк-раб-ўраб йи-глади.

— Қанақасиз ўзи? Сизни деб қамалиб кетишимга сал қолди. Нора-сида болам бор, ахир. Ту-шунтириброк гапиринг, нима бўлди ўзи?

Шу бир оғиз сўз Мавлуда-га бор дардини тўкиб солиш-га туртки бўлди. Ҳаммасини гапириб бўлгач, жим бўлиб қолди. Дили ёришди. Шунда нотаниш йигит:

— Қаерда турасиз, — деди. Қиз айтди. Йигит ўша то-монга йўл олди. Йўлда ҳар иккаласи ҳам жим бўлиб қо-лишди. Уйларига яқин қолга-нини кўргачина қиз хушини йиғиб олиб:

— Нима қилмоқчисиз, — деди.

— Ота-онангиз розилигини олмоқчиман. Бахтли бўлиш-нигизни истайман. Сизга уйлани-шимга қарши эмасмисиз?

Йигитнинг дабдурустан қилган таклифи уни довди-ра-тиб қўйди. Биров сукут сақла-гач:

— Болам бор... — дедин-гиз. Менга раҳмингиз кел-май қўя қолсин. Бировнинг бахтини бузишни хоҳла-майман.

— Ҳа, болам бор. Лекин онаси бевафалик қилгач, уй-дан ҳайдаб юборганман.

Мавлуда бошқа бир сўз демади. Ўзига таниш дар-воза кўрингач:

— Тўхтатинг, шу менинг уйим, — деди.

Ярим кеча бўлганлиги учунми йигит қизнинг уйига кирмади. Лекин эртаси кунни одам юбориб, қизнинг ота-онаси розилигини олди.

Тақдир эканими, ёки нота-ниш йигит гўзал аёли бева-фалик қилганда «Ўзи хунук бўлса ҳам, қалби гўзал аёл-га уйланама», — дея ният қилган эканими, қорачадан келган, ўзини «хунук» деб баҳолайдиган қизга шундай чиройли ва олижаноб йигит учраса, денг... Балки ярат-ганнинг марҳамати, сабр бар-дошларининг муқофоти-дир бу?! Ахир, у шу кун на-риги дунёга сафар қилиши, машина тагида мажаклаиб ке-тиши ҳам мумкин эди-ку. Йўқ, ундай бўлмади. Ўша бир кун унинг ҳаётини яхши томонга буриб юборди.

Бир ҳафтадан сўнг рисола-дагидек тўй бўлди. Ҳеч нарсаси йўқ Мавлуда ясағилиқ уйга борди. Сардорнинг ўғлини ўз фарзандидек кўрди. Йиллар ўтиб ўзи ҳам 2 ўғил ва бир қиз туғди. Ҳозирда 4 фарзанд-нинг меҳрибон онаси, егани олдида, янги русм бўлган ли-бослар ҳам эгнани...

Баъзан инсон тақдирини у туйилгандаёқ белгиланади, деғишади. Ишонмасанг, ҳаётнинг ўзи сени бу ҳақи-қатни тал олишга мажбур этади. Илоҳим, замондошлар-имнинг барчасига ҳам улар ҳаётига бахт оло эгадиган сирли бир кун nasib қилсин.

Мухайё МИРСАЙДОВА

Қ А Р З

Турмуш сабоқлари

Инсон ёши ўтиб қолган сари у ер-бу ери оғриётганидан бе-зовта бўлади. Сал ётиб қолгудек бўлса, миясига ҳар хил ўй келар экан. Ўтган умри бир-бир кўз ол-дидан ўтар экан.

Мақсуд ота ҳам бугун аллане-чук ҳоргин кайфиятда уйғонди: «Ҳар нечук фарзандларимдан кўн-глим тинч. Лекин нимадир қи-лишим керак. Улгурмаган нима ишим бор-а?»

Умри меҳнатда ўтган, бола бў-либ ота-она меҳрини билмай, бо-лалар уйда катта бўлган, оқ-ко-рани ўша ерда таниган отанинг кўз олди қоронғулашди.

Болалигида ҳам нимадир етишмасди. Ҳамма нарса бисёр бўлса-да, нимадандир кўнгли тўл-масди. Атрофида парвона бўла-диган энагаларнинг айланиб, ўр-гилишлари ҳам вақтинчалик тую-ларди.

Тун пардаси ёйилганда мижжа-ларига уйку инмасди, кўзини юмиб ётарди-ю, хаёлан ўзини онасининг бағрида сезарди. Бо-шини силаётган иссиқ кафт таф-тидан энтиқиб уйғонарди. Аланг-жаланг атрофга қараганда тепа-сида меҳрибон энагасини кўрар-ди.

— Онанг айлансин болам, ни-ма бўлди сенга, — дея пешона-сидаги терларни артарди-да, ўзи ҳам четга қараб кўз ёшини тиёл-масди. Бора-бора болалар уйига ҳам кўнликди.

Айниқса, байрамларни бошқа-ча қутиб олишарди. Қандайдир

амаки келиб улар-га совғалар ула-шарди.

Янги кийимлар кийди-ришарди. Ҳамма-синики бир хил, ўтаётган кунлари ҳам бир хил. Баъзида ана шу бир хиллик кўн-глига тегарди-ю, бошқачароқ яшашни ўйларди.

Вақти келиб қа-дрдон уйи билан, меҳрибон энага-лари билан хайр-лашганда кўз ёшини яширолма-ганди. Энди бил-са, болалиги ўт-ган бу уй кемтик қалбини тўлдириб турган экан.

Йиллар ўтди, яхши одамлар кў-магида уйланди. Уй-жой қилди. Ҳамма нарсага ҳа-лол меҳнати би-лан эришди. Айниқса, уйдан чақалоқ «инга»си эшитилганда кўнгли ғурурга тўлди. Оталик ҳиссини туйди. Ишдан хо-риб келганида болаларининг шўх-

ликлари билан чарчоғини унут-ди. Йиллар ўтиб, фарзандлари бўйи етганида яхши ният билан тўй ҳаракатига тушди. Тўй-тўйга уланди. Шукурки, ёлғизлиги билин-мади. Ёнида тир-гак бўлгучи ўғил-қизлари борлигидан, ях-ши-ёмон кунла-рида елкадош бўлган умр йўл-дошидан миннат-дорлик ҳиссини туйди.

Бугун эса юра-гини дамо-дам санчиб туриши отага тинчлик бермади. Ким билади, қарига-нингдан кейин ўтган кунларин-ги сарҳисоб қи-либ, бировда қарзим йўқми? — дея барчасини хотирадан ўтказиш кўнглингга би-роз таскин берар.

Куч-қувватининг борида болалар-

ни ҳам қийналмай уй-жойини ро-стлаб олгани яхши бўлган экан. Энди тирикчилик аста — секин ўтаверади. Тунов кунни ойнаи жа-ҳонда сағирхона болаларини кўр-сатишганида юраги увишиб, кў-зида ёш айланганди. Болалиги эсига келди, дараза олдида мун-гайиб йиғлаётган болакайга ҳаётнинг аччиқ қисмати рўбарў келганлигидан, она меҳрини туй-май ўтказаетган кунларидан ачи-ниш сездиими, юраги санчиди.

Айниқса, ўғил болаларнинг сун-нат тўйини кўрсатишганида, бо-лаларга ўзимизнинг миллий тўн, чорси, дўппи кийгизилгани, ўк-синмасин деб қарнай-сурнай, ўйин — қулгилар билан тўйлар-ни ўтказишгани беихтиёр отани ётган ўрнидан кўзгатди. Нимадир эсига келгандай, у ёқ — бу ёққа юра бошлади.

Улгурмаган иши, узилмаган қарзи, унга тинчлик бермаётга-нини тушунди-ю, кампирини ча-қирди.

— Олиб чиқ, омонатимизни, ҳозир ўладиган аҳмоқ йўқ.

Кампири чолига қараб ҳеч нарса тушунмади.

— Тинчликми ўзи, нима гап?

— Тинчлик, йиққан пуллари-мизни сағирхонага топширамиз. Болаларга биздан тўёна.

Мақсуд ота илдам юриб чиқиб кетар экан, ўзини енгил сезди.

Зумрадхон АБДУЛЛАЕВА,
Олтинқўл тумани «Олтинқўл»
газетаси мухбири

Абдул Қодир
(А. Ҳайтметов)

АЁЛДОР КЎРКИ МИЛЛАТНИНГ...

ОНАМГА

Она, бизга ҳам оқ сут бериб,
Ҳам бизни деб чекдингиз кўп ранж.
Тополмасмиз дунёни кезиб,
Меҳрингиздан ортиқроқ бир ганж.

Миллатнинг кўрки — бу аёлдир, аёл.
Қизлари нозик бир ниҳолдир, ниҳол.
Афсункор кўзлари, қошлари камон, —
Ҳар бири бир соҳибжамолдир, жамол.
Латофат кўкининг ой, юлдузлари,
Тилагим сизларга камолдир, камол,
Ободдир хонадон сиз билан, бофайз;
«Оила дахлсиз» — мақолдир мақол.
Ҳақдан ҳам наридир — ким сиздан нари.
У чўлда дайдиған шамолдир шамол.
Ақл ва заковат, қахрамонликка —
Сизнинг ҳар ишингиз мисолдир, мисол.
Тўхматдан сизларга тош отганларга —
У дунё, бу дунё саволдир, савол.
Хотиннинг кўнглини музлатган кимса —
Эр эмас, эски бир сополдир сопол.
Оламда гуллар кўп. Бу гулзор аро —
Бир гулнинг сўлгани малолдир, малол.
Номингиз авлодлар дилида кўшиқ.
Аёлсиз ҳаёт — бу ҳаёлдир, ҳаёл.

Жон десам, жонимдин ортиқ ул менга жононадир,
Бир нафас кўрмас эсам, дил мисли гулган ёнадир.

Бир замонлар шўху шаддо, кўзлари жаллод эди,
Эмди ёри меҳрибон, фарзандларимга онадир.
Эсласам гар ёшлигим ҳам менга бепарволигин,
Менга айтган написан сўзларидин тонадир.
Эрта тонгдан кўз очиб, оламга меҳрини сочиб, —
Толиб бир эмас — барчага парвонадир.
Ҳар нигоҳи ёримнинг менга жаннат тўхфаси,
Токи ул ёнимда, менга юз пари бегонадир.
Гоҳи бутдир, гоҳи нобут давлатининг сояси,
Лек ҳар дам қошида иззатим шоҳонадир.
Қанча ёзсам оздир дилдор васфин, негаким, —
Менга бўлган илтифоти ёна, ёна, ёнадир.

Ҳусн йўқ ҳуснинг кўёшидин яна порлоқроқ,
Ҳуснингга муштоқлар кўп, мен эсам муштоқроқ.
Қошларинг ёсин-му дей, ё кипригининг игнасин,
Ваҳки, Чўлпон юлдузидан кўзларинг чакноқроқ.
Маърифат бўстонининг сен гули раъносисан.
Моҳрўлар ичра борму сенча ҳушаҳлоқроқ.
Уйнашинг дугоналар-ла, қилсангиз сайри чаман,
Барчадин сен хушхирому тийнати кувноқроқ.
Мен бугун сунбул сочинг, зулфи паришонинг кў-
риб,
Гоҳ ёнармен, гоҳ ўчармен, ўйларим тарқоқроқ.
Фикру зикримдир жамолининг асиру бандаси.
Васлингга йўқдир жаҳонда мен киби чанқоқроқ.
Айлагил ишқим давосинким, халоскорим ўзинг,
Йўқса кетгум бош олиб, излаб макон авлоқроқ.

САНЪАТКОРНИНГ АЧЧИҚ ҚИСМАТИ

Бир замонлар аёл кишининг саҳнага чиқиши таъқиқлаб қўйилган эди. Газетхонларимиз илк бор саҳнага чиқиб, фожеали ўлим топган Турсунбой ва Нурхонларни яхши эсласан керак. Ўша таъқиқ замонларида биринчи бор саҳнага қадам қўйган артистлардан бири Маъсума Қориева бўлган. У ҳозирги Ҳамза театрининг жамоасида кўп йиллар ишлаб, халқимизга машҳур бўлган ажойиб роллар ижроқисидир. Айниқса, Вильям Шекспирнинг «Гамлет» фожеасидаги она Гертруда образини муваффақиятли ижро этганида актриса ҳақида матбуот саҳифаларида яхши фикрлар айтилган эди. Бу аёл ана шу ролдан кейин театримизнинг машҳур режиссёрлари Маннон Уйғур ва Етим Бобохоновлар саҳналаштирган ҳар бир спектаклларда турли образларни яратиб берибди.

Ўша йиллари Х. Ҳ. Ниёзийнинг «Бой ила хизматчи»сида энг яхши аёл образларидан бирига тайинланганда Маъсума Қориеванинг оиласида қаттагон йиллари туйфайли фожеали воқеа содир бўлади. Кўп йиллар раҳбарлик ўринларида ишлаган турмуш ўртоғи Босит Қориев «халқ душмани» номи билан ҳибсга олинади. Ўшанда Маъсуманинг икки ўғли ҳали ўрта мактабда ўқирди. «Халқ душмани» деб камалганларнинг оилалари аянчли шароитда яшар эдилар. Болалар ҳам «халқ душманининг фарзанди», — деган тамга билан мактабдан ҳайдалишади. Маъсума Қориеванинг театрдаги ижодий иши ҳам тўхтатилади. Унга берилган «Бой ила хизматчи» ҳамда «Отелло» спектаклларидаги ролларидан ҳам маҳрум этилади. Аммо, театр жамоаси у кишига топширилган «Отелло» спектаклидаги Эмелия ролига яширинча бўлса ҳам тайёрлашиб, шу ролни ижро эттиришга сабабчи бўладилар.

Ўша йиллари театрда ҳам партия ташкилоти раҳбарлари жамоанинг барча ички ишларига аралашибди. Хатто тайёрланган ҳар бир асар уларнинг тасдиғидан ўтиши мажбурий эди. Кунлардан бир

кун ўша ташкилот раҳбарларидан бири «Отелло» спектаклини кўргани келганида Эмелия ролини «халқ душмани»нинг рафиқаси ижро этганини кўриб, бундан маъмуриятни огохлантиради. Шундан сўнг Гертруда роли ҳам артисткадан олиб ташланди. Аммо театр жамоаси артисткани ҳаддан ташқари ҳурмат қилар, кўлидан келса ҳар қандай ёрдамга тайёр эди. Артистканинг қайғулари ундан бироз келкансин, дея унга жамоат ишларини топширади. Маъсума Қориева жамоат ишларида фаол қатнашгани туйфайли, у маҳалқум (местком) раиси қилиб сайланди. Бунга ҳам албатта партия

ган тамга босилишига чидай олмас эди. Шу боисдан, икки ўғли армия ёшига етиши билан «Отангизнинг номини оқланглар», — дея фронтга жўнатиш учун ҳарбий комиссарликка олиб бориб топширади. Қаттагон замоннинг даҳшатини қарангки, фронтга кўнглили бўлиб бораётган ўғиллари урушнинг олдинги плани, яъни, «штрафной баталеон»га олинади ва икки навиқрон жангга киришлари биланқоқ, душман ўқиға дуч келадилар. Бу фожеадан хабар топган Маъсума Қориева ишонгиси келмай Москвага боришга аҳд қилади. Сафар олдиндан бир кун илгари мен у кишини ҳозирги Қорасарой кўчасида, театр жамоасининг боғида етиштирилган картошка тақсимотида кўрган эдим. Биз борганда қоп-қоп картошклар ёнида, аланга иссиғида ҳаёлга чўшиб ўтирган экан. Биз Маъсумахонга нима деб тасалли айтишимизни билмай турганимизда чўғни калтак билан титиб ташлайдилар-да, «Йўқ, менинг болаларим ўлмаган», — деб йўлга отландилар. Кейинроқ маълум бўлишича, Москвага бориб ўғилларининг ўлими ҳақидаги маълумотни олган ва ўша ерда юрак касали тугтиб қолиб, касалхонада оламдан ўтган. Бу воқеадан хабар топган театр жамоаси бир неча кишини тезкорлик билан Москвага жўнатишади. Буни қарангки, поездга ҳам, самолётга ҳам Маъсума Қориеванинг жасадини қабул қилишмайди. Бошқа чора қолмагач, жасадлари куйдирилиб, актрисанинг ҳоки идишда олиб келинган. Маъсума Қориевадек сеvimли актрисанинг ҳоки театримиз фойесидидаги идишга солиниб, атрофи гулчамбарлар билан ўралган. У киши билан хайрлашгани келган мухлисларнинг кети узилмас эди. Биз ўшандаёқ қабр тошига халқ артисткиси Маъсума Қориевани ва икки фарзандининг рамзий қабрларини Бунёд этган эдик. Ҳар йили баҳорда, айнан «Хотира ва Қадрлаш» кунлари у кишининг рамзий қабрлари гулдасталар билан тўлади.

Зикир
МУҲАММАДЖОНОВ,
Ўзбекистон халқ артисти

Оила ва жамият

Мақолада келтирилган фактлар, воқеалар, маълумотлар учун муаллиф жавобгар ҳисобланади.
Муаллиф фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқ қилиши мумкин.
Қўлёзмалар таҳлил қилинмайди ва муаллифларга қайтарилмайди.

БОШ МУҲАРРИР: ДИЛБАР САИДОВА

Телефонлар :
Бош муҳаррир - 133-28-20
Котибият - 34-86-91
Эълонлар бўлими - 136-56-52

МАНЗИЛИМИЗ
Тошкент- 700000,
Амир Темур кўчаси,
1-тор кўча, 2-уй.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси.
Манзил Тошкент, Буюк Турон кўчаси, 41- уй.
Босишга топшириш вақти - 20.35.
Босишга топширилди - 21.15.

Ҳомий «Матбуот тарқатувчи» акциядорлик жамияти

Обуна индекси - якка обуначилар учун 176
ташкилотлар учун 177
Рўйхатга олиш № 33
Буюртма Г- 0378
30850 нусхада чоп этилди.
Формати А-3, ҳажми 2 босма табоқ,
Чоршанба кунлари чиқади.
Бахоси эркин нархда.
Рассом — Н. ХОЛМУРОВОВ.
Навбатчи Д. ТУРҒУНОВА.